

2-1- رسالت دانشگاهیان در برابر جنگ نرم

دکتر سید رسول آقداود¹

چکیده:

خداوند در آیه 217 سوره‌ی مبارکه بقره می‌فرماید: "و لا يزالون يقاتلونكم حتى يردوكم عن دينكم إن استطاعوا". معنای آیه این است که دشمنان شما همواره با شما در جنگ هستند. واژه لا يزالون، دلالت بر استمرار دارد و گویای این مطلب است که دشمنان همیشه با شما در جنگ هستند، منتهی بسته به شرایط مکانی و زمانی، نوع این جنگ ممکن است متفاوت باشد، گاهی جنگ، جنگ نظامی است، گاهی اقتصادی و گاهی نیز فرهنگی. اصولاً جنگ‌هایی که از نوع نظامی است و از وسایل و ادوات نظامی در آن استفاده می‌شود، به‌عنوان جنگ سخت یا **Hard War** مشهور است. ولی اگر در جنگ از وسایل و ادوات و کالاهای فکری و فرهنگی استفاده شود، اصطلاحاً به آن **Soft War** یا جنگ نرم اطلاق می‌شود. بنابراین شاخصه جنگ نرم، استفاده از ابزارهای فکری و فرهنگی است. کشورهای استکباری به این نتیجه رسیده‌اند که همان‌گونه که استعمار به شیوه‌های قدیم، دیگر جواب‌گوی نیازها و اقتضائات امروزه نیست و باید در قالب استعمار نو وارد برخی از کشورها شد، از طریق جنگ سخت نیز چندان نمی‌توان موفقیت‌های مورد نظر را کسب کرد، بنابراین سعی می‌کنند با تمرکز بر مسائل فکری، ایدئولوژیک و فرهنگی و در واقع با گشودن جبهه‌ی جنگ نرم، به اهداف خود برسند. امروزه با استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطاتی مانند سایت‌ها، وبلاگ‌ها و... این تأثیرگذاری از سوی آن‌ها راحت‌تر اعمال می‌شود. شیوه اصلی این تأثیرگذاری نیز به این صورت است که ابتدا مجموعه مؤلفه‌هایی را در ارتباط با یک موضوع استخراج می‌کنند، یعنی در رابطه با موضوعی که می‌خواهند القائی داشته باشند، چند مؤلفه را استخراج کرده و سعی می‌کنند، دست‌کم نیمی از این مجموعه مؤلفه‌ها صادق و قابل قبول باشد، آن‌گاه این اطلاعات صحیح را به‌عنوان پوشش و چتری به‌کار می‌گیرند تا در دل آن، چند موضوع خلاف واقع و نادرست را با تجزیه و تحلیل‌هایی، به‌عنوان کالا و خدمات فکری و فرهنگی به کام مخاطب بریزند. بنابراین با جذابیت ظاهری که برای مخاطبان ایجاد می‌کنند، آن‌ها را در پی بردن به انگیزه اصلی، دچار مشکل کنند. زیرا هنگامی که مخاطب می‌بیند چند مورد از این مؤلفه‌ها صحیح است، دیگر کل آن پدیده و تحلیل ارائه شده از آن را می‌پذیرد. دشمنان از این طریق می‌توانند اهداف مورد نظر خود را به مخاطب تحمیل کنند. طبیعتاً راه مقابله با جنگ نرم که امروزه به طور ویژه، دانشگاهیان ما نیز درگیر آن هستند، این است که اولاً درک کنیم که این هم یک نوع جنگ است. گمان نکنیم جنگ، فقط جنگ نظامی و سخت است. طرف مقابل ما در این جنگ نیز به دنبال اهداف و منافع خاص خود است و چیز دیگری مد نظرش نیست. درک این‌که در شرایط جنگ نرم قرار داریم، کمک

¹ - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان

می‌کند تا واقعیات اجتماعی و سیاسی پیرامون‌مان را بهتر ببینیم. نکته دومی که باید درک کنیم این است که اگر در رابطه با یک پدیده از سوی رسانه‌های بیگانه چند مؤلفه به صورت ظاهراً صحیح القاء می‌شود، مؤلفه‌های فراوان دیگری هم وجود دارد که در قالب این چند مؤلفه‌ی صحیح، به صورت خلاف واقع و کذب به خوراک فکری برای مخاطبان تبدیل می‌شود. اگر قشر جوان و دانشجویان ما دریابند که مجموعه‌ی این مؤلفه‌ها، لزوماً صادق نیست و در دل مؤلفه‌های درست، بسیاری از مؤلفه‌ها به صورت کاذب وجود دارد، از جذابیت ظاهری که از طریق القائات فکری و فرهنگی می‌تواند بر افکار تأثیر بگذارد، کاسته می‌شود. آیه‌ی 194 سوره بقره نیز می‌فرماید: "فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ؛" یعنی وقتی دشمنان با شما وارد جنگ شدند، شما هم با آن‌ها مقابله به مثل کنید. اگر جنگ، جنگ نظامی است باید از طریق نظامی وارد شد، "وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ". اگر جنگ، جنگ اقتصادی است، به همان شیوه و اگر جنگ، جنگ فرهنگی و فکری است باید مقابله به مثل ما هم به همان صورت شکل بگیرد. باید این نکته را در نظر داشته باشیم که چون قشر دانشگاهی بیشتر با مقوله‌ی فکری و فرهنگی ارتباط دارد، در جنگ نرم دشمن نیز، این قشر در اولویت‌های بالای آن‌ها قرار می‌گیرد. حال اگر در قشر تجار، بازرگانان و... وارد شویم، مباحث اقتصادی و جنگ اقتصادی همچون تحریم و... بیشتر مد نظر است و مباحث ایدئولوژیکی و فکری چندان موضوعیت پیدا نمی‌کند. بنابراین دانشگاهیان که بیشتر با دانش، کتاب، ایدئولوژی و فرهنگ و... سر و کار دارند، گروه مخاطب و هدف اصلی دشمن در جنگ نرم هستند. در مورد نقش اساتید دانشگاه در مقابله با جنگ نرم نیز این نکته حائز اهمیت است که نقش روشن‌گر آن‌ها برای دانشجویان بسیار اساسی است. استادان دانشگاه، می‌توانند ادراک مناسب از وضعیت موجود را به دانشجویان خود منتقل کنند.

واژگان کلیدی: جنگ نرم، جنگ سفید، انقلاب مخملی، مدیریت احساسات، شایعه، وحدت ملی، جنگ رسانه ای، ناتوی فرهنگی.